copiii apără drepturile omului

CADO

Platforma Copiilor

Aktion Deutschland Hilft
Germany's Relief Coalition

CIDDC

World Vision

Cuprins

2 Context

4 Dicționarul termenilor neclari

6 Istoriile CADO

6 Scriu petiție online

8 Raportez discursurile sexiste

10 Raportez poluarea mediului

12 Întrebăm opinii

14 Întrebăm tinerii ce necesități au

16 Consiliul elevilor discută

18 Copiii participă la elaborarea legilor

20 Copiii cercetează

22 Apăr drepturile femeilor

24 Apărăm drepturile prin storytelling

26 Alte experiențe CADO

27 Jurnalul CADO

28 Date de contact, unde poți raporta încălcarea drepturilor omului/copilului

CONTEXT

Despre ce este această broșură?

În această broșură poți afla despre experiența copiilor apărători ai drepturilor omului (CADO). Ei **promovează, cercetează și pledează** pentru respectarea propriilor drepturi și drepturile altora. Această broșură este destinată copiilor, care au sau încă nu, experiență de apărare a drepturilor omului. Evident, există multe alte experiențe valoroase, însă nu le-am putut cuprinde pe toate.

De ce avem nevoie de această broșură?

Broșura are scopul de a informa, încuraja și motiva copiii să acționeze ca apărători ai drepturilor omului. De asemenea, include date de contact ale instituțiilor, unde poți apela dacă ai nevoie să raportezi un caz de încălcare a drepturilor omului/copilului.

Cine sunt autorii și autoarele broșurii?

Grupul CADO prin storytelling - suntem un grup de adolescenți și adolescente din cadrul Platformei Copiilor, care prin intermediul fotografiilor, textelor și conținuturilor video, informăm semenii despre experiențele copiilor apărători ai drepturilor omului. Mai multe despre activitatea grupului, vei găsi în una dintre istorii. Chiar și tu te poți regăsi în istoriile din broșură!

Autorii și autoarele

Arina Lupu, Lucas Bruma, Magda Oncu, Marius Ionescu, Maxim Pozneac, Mihaela Bruma, Natalia Ciorchin, Nichita Savin, Nicolae Batițchi, Victoria Său.

Cum am dezvoltat broșura?

Pentru crearea broșurii, am explorat **experiențele copiilor apărători ai drepturilor omului din Moldova.** Am adunat multe istorii, iar selecția lor a fost destul de dificilă. Am ales cele mai diverse acțiuni conform unor criterii stabilite: dreptul care este apărat; acțiunea este realizată în mod individual sau în grup; acțiunea are un rezultat imediat sau nu; acțiunea are loc într-o comunitate sau la nivel național etc. Iar pentru dezvoltarea istoriilor am adunat informațiile cu ajutorul unor întrebări. Am avut multe versiuni ale istoriilor, iar la fiecare întâlnire a grupului mai găseam câte ceva ce poate fi modificat. Mai mult decât atât, ilustrațiile din această broșură au fost realizate de colegul nostru Maxim Pozneac. Toate procesele de lucru au fost ghidate de Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului.

Broșura a fost realizată în cadrul proiectului „**Răspuns de urgență pentru satisfacerea necesităților de bază ale refugiaților și comunităților gazdă afectate de criza din Ucraina în Moldova prin realizarea nevoilor de bază, educație, protecție și servicii MHPSS**”, implementat de Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului, cu suportul financiar oferit de World Vision și Aktion Deutschland Hilft (ADH).

Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC) este o organizație nonguvernamentală, fondată în 1999. CIDDC inspiră adulții să asculte vocea fiecărui copil și colaborează cu copiii, familiile, autoritățile, serviciile publice și societatea civilă pentru a elabora și aplica soluții bazate pe drepturile copilului. Pentru mai multe informații, accesați www.drepturilecopilului.md

Coordonare: Gheorghe Galbura, Rodica Caimac
Au contribuit: Adriana Pasat, Arina Zîcu, Tatiana Frecăuțanu, Tatiana Stihari.

Opiniile exprimate în această broșură nu reflectă neapărat opinia partenerilor.

Pentru mai multe informații despre activitatea Platformei Copiilor

@platforma_copiilor

Platforma Copiilor

DICȚIONAR

S-ar putea ca unele cuvinte din broșură să fie noi pentru tine, de aceea am pregătit un dicționar cu termenii principali din broșură.

Convenția cu privire la Drepturile Copilului

tratat internațional adoptat de Organizația Națiunilor Unite, care stabilește drepturile civile, politice, economice, sociale și culturale ale copiilor. Republica Moldova a ratificat această convenție, angajându-se să respecte și să protejeze drepturile enumerate în acest document.

Feminism

mișcare care susține, promovează egalitatea de gen, asigurându-se că femeile și bărbații au aceleași drepturi și oportunități în societate.

Drepturile omului

drepturile și libertățile pe care le are fiecare dintre noi, indiferent de naționalitate, gen, origine etnică, religie sau orice alt statut.

Drepturile copilului

set special de reguli care recunosc că, în timp ce se dezvoltă, copiii sunt mai vulnerabili și au nevoi unice. Ele asigură că fiecare copil beneficiază de protecție, acces la educație și sănătate, precum și de oportunități de participare în viața socială – toate garantate prin documente internaționale, cum este Convenția cu privire la Drepturile Copilului, la care s-a angajat și Republica Moldova.

Copil Apărător a Drepturilor Omului (CADO)

orice copil care acționează pentru a promova și proteja drepturile omului/ copilului, fie că este vorba de drepturile lui sau ale altora.

Sexism

discriminare, prejudecată sau stereotipizare bazată pe gen. De exemplu, dacă o fată este descurajată să participe la anumite activități doar pentru că este fată sau dacă băieții sunt adesea învățați să nu plângă ori să nu-și exprime sentimentele, acestea reprezintă forme de sexism.

Storytelling

arta de a spune povești pentru a transmite un mesaj, a educa sau sensibiliza alți oameni. În contextul drepturilor omului, storytelling-ul poate fi folosit de CADO pentru a împărtăși experiențe personale sau ale altora, sensibilizând astfel publicul și autoritățile asupra anumitor probleme legate de drepturile copilului.

Discriminare

tratament nedrept față de o persoană sau un grup, bazat pe rasă, gen, religie, orientare sexuală sau alte criterii protejate prin lege. De exemplu, dacă un copil este exclus dintr-o activitate din cauza etniei sale, aceasta este o formă de discriminare.

Platforma Copiilor

Platforma Copiilor

grupuri de copii și adolescenți din Republica Moldova, care monitorizează, apără și promovează drepturile copilului.

Petiție

document prin care un grup de persoane solicită o schimbare sau exprimă o nemulțumire către autorități. De exemplu, copiii pot iniția o petiție pentru a cere îmbunătățirea condițiilor sanitare din școală sau pentru a propune introducerea unei teme noi în manualele școlare.

D E X

SCRIU PETIȚIE ONLINE

O adolescentă **informează și sensibilizează** oamenii prin postări online despre contribuția femeilor în diferite domenii, precum fizica și literatura.

Mai nou, cele mai multe dintre postările ei sunt despre **semnarea unei petiții**, cu scopul de a cere autorităților instalarea busturilor scriitoarelor române pe Aleea Clasicilor din Chișinău. În prezent, pe Aleea Clasicilor sunt doar busturi ale scriitorilor, chiar dacă și femeile au avut o contribuție semnificativă în literatura română.

Această experiență a motivat-o pe adolescentă să scrie mai mult despre **contribuțiile femeilor** în alte domenii, dar care nu sunt promovate. Prin activitatea sa în mediul online, adolescenta aduce în discuție diverse probleme cu care se confruntă fetele și femeile. Astfel, încurajează oamenii să comunice mai des despre rolul femeilor în societate.

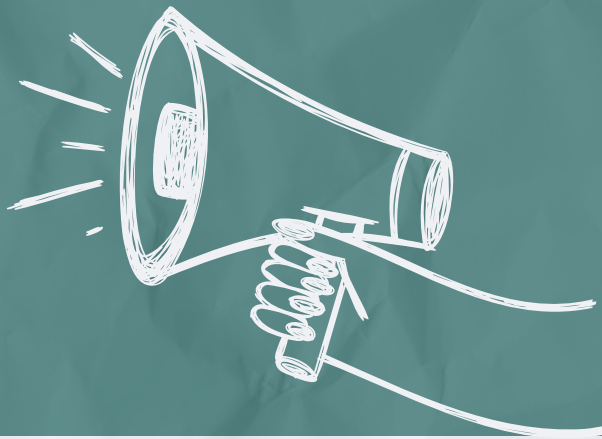

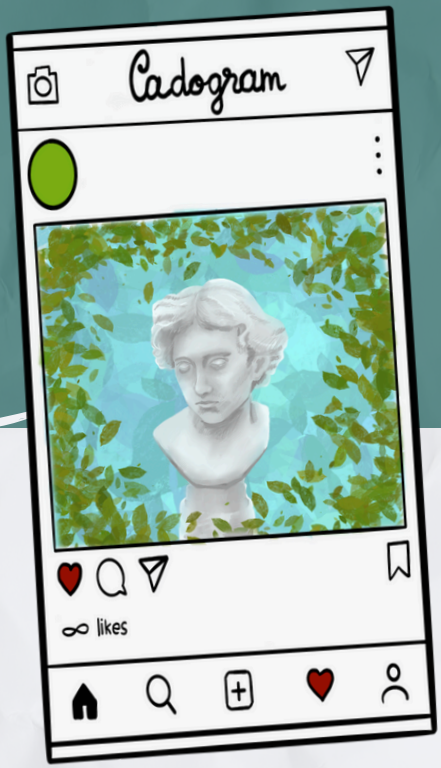

CADOGRAMĂ

Individual

Online

Informare & Sensibilizare

Drepturile femeilor
Educație & cultură

RAPORTEZ DISCURSURILE SEXISTE

La o lecție despre **„relațiile dintre femei și bărbați”**, psihologul școlar a avut o prezentare de lungă durată despre trăsăturile femeilor și bărbaților. Apoi, elevii și elevele au vizionat câteva filmulețe, care promovau următoarele **stereotipuri**: locul femeilor este la bucătărie; singurul rol al femeii este să aibă grijă de bunăstarea și satisfacerea nevoilor bărbatului.

Psihologul și-a continuat discursul susținând stereotipurile din filmulețe. O elevă, a anunțat diriginta despre **discursul sexist** al psihologului, iar aceasta i-a confirmat că nu este prima dată când el discută subiecte într-un mod **discriminatoriu**.

De asemenea, eleva a povestit această situație părinților. Ei au încurajat-o, să scrie o **scrisoare** către direcția de învățământ. Așa și a făcut.

discurs sexist

CADOGRAMĂ

Individual

La școală

Raportare

Drepturile femeilor

RAPORTEZ POLUAREA MEDIULUI

Toamna este perioada când frunzele uscate dau bătăi de cap sătenilor. O adolescentă a observat că vecinii ei dau foc la miriștile[1] uscate din marginea satului. Știa că acest obicei nu doar **poluează aerul**, ci poate distruge solul și pune în pericol sănătatea tuturor, plus că este interzis prin lege. Fiind alarmată de efectele nocive ale acestei acțiuni, fata **a apelat la poliție**. Aceștia au intervenit cu o mare întârziere, timp în care flăcările s-au răspândit.

Adolescenta ne-a povestit că a fost destul de provocator să conlucreze cu sătenii și îi era frică de reacția lor agresivă. Își dorește ca sătenii să înțeleagă că frunzele și miriștile nu sunt un deșeu, ci o resursă. Ea este deschisă să informeze consătenii despre cum pot folosi miriștile și frunzele uscate, pentru a aduce **beneficii solului și comunității.**

1. **Miriște** - Teren agricol pe care au rămas, după recoltare, părțile inferioare ale tulpinilor de cereale sau de la alte plante cultivate.

CADOGRAMĂ

Individual

În comunitatea locală

Raportare

Protecția mediului

ÎNTREBĂM OPINII

Încă din anul 2020, un adolescent, alături de alți membri și membre ale Platformei Copiilor, a învățat în profunzime despre aspectele educației sexuale comprehensive. Aceasta include: **intimitatea emoțională, identitatea de gen, senzualitatea, sănătatea reproductivă și prevenirea abuzului sexual.**

Curioși să afle cum sunt discutate aceste teme în școli, copiii au decis să îi întrebe direct pe părinții, profesorii și colegii lor. După ce au adunat răspunsurile, au formulat concluzii și au propus recomandări pentru adulții responsabili de acest subiect. Totodată, au făcut cunoscute rezultatele și în mediul online, pentru ca mai mulți copii și adulți să vadă aceste informații. În 2022, **Platforma Copiilor** a ales să se concentreze pe un subiect despre care se discută mai puțin: **intimitatea emoțională**. Astfel, ei și-au propus să înțeleagă cum învață copiii despre emoții și relații sănătoase, atât acasă, cât și la școală.

Cercetarea lor a fost publicată, iar rezultatele au fost prezentate Ministerului Educației și Cercetării și Avocatului Poporului pentru Drepturile Copilului. Cu toate aceste informații și experiențe, adolescentul a avut ocazia să participe la o întâlnire internațională, unde a vorbit despre concluziile și recomandările celor două cercetări. Ceea ce a prezentat el va fi inclus într-un document important, care ar putea schimba felul în care **educația sexuală** este predată în școlile din mai multe țări, inclusiv în **Moldova**.

CADOGRAMĂ

În grup

Național și internațional

Cercetare & Advocacy

Educația sexuală

ÎNTREBĂM TINERII CE NECESITĂȚI AU

Grupul **Fondului pentru Tineri** (FpT) dintr-un raion din Moldova și-a propus să afle de la tineri ce necesități au. Astfel, au lansat un chestionar în spațiul public din raion, întrebându-i despre nevoile și preocupările lor. Din varietatea de răspunsuri primite, grupul a înțeles că tinerii își doresc mai multe **oportunități de dezvoltare personală** și socializare.

FpT, având la bază rezultatele cercetării, a aplicat pentru un program de granturi mici. Ca urmare, cele mai des menționate necesități ale tinerilor au fost transformate în oportunități de învățare, fiind organizate sesiuni interactive despre **inteligența emoțională** și **socială.** În plus, tinerii din raion au avut parte de un schimb de experiență cu o echipă dintr-un raion din sudul țării, unde au descoperit noi perspective și metode de implicare în comunitate.

Pentru a împărtăși cele învățate cu alți tineri, FpT a creat **un video** despre importanța inteligenței emoționale și sociale, oferind tinerilor instrumente practice pentru a-și înțelege mai bine emoțiile și relațiile cu cei din jur.

CADOGRAMĂ

- În grup
- În comunitatea locală și raională
- Consultarea opiniei
- Dezvoltare personală
  Participarea copiilor

CONSILIUL ELEVILOR DISCUTĂ

Consiliile elevilor din două instituții de învățământ au organizat o întâlnire comună cu scopul de a explora și înțelege fenomenul discriminării prin activități interactive și dezbateri.

Activitatea a început cu un exercițiu în care fiecare elev a descris cu ce asociază fenomenul „discriminare”. Unii au vorbit despre nedreptate, alții despre situații în care oamenii sunt tratați diferit doar pentru că sunt „altfel”. Apoi, au aflat mai multe despre **formele de discriminare** și despre cum pot recunoaște astfel de situații în viața de zi cu zi.

Pe parcurs, au avut loc discuții: „Ar trebui ca în **școlile unde se predă în română**, toți elevii să vorbească doar româna, mereu?”. Întâlnirea a oferit elevilor ocazia de a-și exprima și argumenta punctele de vedere, de a se informa și a-și dezvolta gândirea critică. Un reprezentant al Consiliului Elevilor a menționat că este important ca elevii/elevele

care **vorbesc alte limbi** să primească ajutor suplimentar, astfel încât să învețe mai ușor și să se simtă bine la școală.

CADOGRAMĂ

COPIII PARTICIPĂ LA ELABORAREA LEGILOR

Un grup de 10 copii din Republica Moldova a avut oportunitatea de a învăța despre drepturile lor și despre **cum se elaborează legile** - un subiect care, pentru mulți dintre ei, părea imposibil de înțeles până atunci.

Pe parcursul întâlnirilor, copiii au învățat ce sunt drepturile copilului și cine le asigură. Ei au descoperit că, de fapt, au **dreptul să participe** la procesul de elaborare a legilor și că opiniile lor pot influența direct conținutul acestora. Totodată, au realizat că legile care îi privesc nu sunt elaborate ținând cont de **nevoile reale ale copiilor.**

Grupul a avut posibilitatea să discute cu deputatele din **Parlament** și să înțeleagă mai bine cum sunt făcute legile, cine le creează și, cel mai important, cum pot copiii să se implice în procesul de elaborarea ale acestora.

A fost o experiență unică, în care copiii au înțeles cât de important este ca vocea lor să fie auzită, mai ales atunci când este vorba de **decizii care le afectează viața** de zi cu zi.

CADOGRAMĂ

În grup

Nivel național

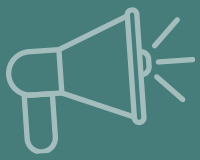

Advocacy

Drepturile civile
Participarea copiilor

COPIII CERCETEAZĂ

În 2022, mai mulți copii s-au înscris la **Consiliul Consultativ al Copiilor** care transmite opiniile copiilor către Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului.

Grupul și-a propus să afle cum sunt respectate drepturile în școlile din Moldova. Astfel, au decis să aplice un chestionar pentru a colecta opiniile elevilor cu privire la relația lor cu profesorii și la starea de bine în mediul școlar. Chestionarul a fost distribuit în instituțiile de învățământ din întreaga țară.

Scopul inițiativei a fost necesitatea de a înțelege mai bine climatul școlar și starea de bine a elevilor. Pe parcursul unei luni, au fost colectate 1.070 de răspunsuri, oferind o perspectivă valoroasă asupra experiențelor elevilor/elevelor în mediul educațional. Datele au ajutat Consiliul să scrie un document cu concluzii și recomandări pentru adulții din sistemul educațional. Documentul a fost

transmis Oficiului Avocatului Poporului pentru Drepturile Copilului pentru că să-l transmită persoanelor responsabile de asigurarea unui mediu sigur și favorabil dezvoltării copiilor.

CADOGRAMĂ

În grup

Nivel național

Consultarea opiniei & Cercetare

Dreptul la protecție față de abuz

APĂR DREPTURILE FEMEILOR

Un băiat apără drepturile omului și susține feminismul - mișcarea care promovează **egalitatea de gen.** El crede că feminismul nu este o „luptă”, ci mai degrabă o cerere ca femeile să fie înțelese, în siguranță și libere să se exprime în toate domeniile.

Mulți se întreabă dacă băieții/bărbații pot fi feminiști. Răspunsul este clar - DA! Feminismul este despre respectarea și **protejarea drepturilor femeilor**, iar bărbații au un rol important în susținerea acestei cauze. Chiar dacă mișcarea a fost începută de femei, bărbații pot susține feminismul.

Adolescentul spune că există multe **neînțelegeri/mituri** despre feminism, mai ales din partea băieților. Unii fac glume sau sunt confuzi, din cauza **dezinformării**. Tocmai de aceea, el crede că băieții ar trebui să fie mai implicați în aceste activități și să se informeze ce înseamnă cu adevărat feminismul.

Un exemplu clar de implicare este participarea la marșul feminist din 8 martie 2025. Tema marșului a fost **„Educația Sexuală este vitală, nu opțională!”**. În timpul marșului, participanții s-au oprit în fața instituțiilor importante pentru a cere schimbări semnificative, precum elaborarea unui curriculum care să ajute copiii să înțeleagă relațiile sănătoase, cum să prevină abuzurile și alte aspecte importante pentru ei. Adolescentul a mers la marș din curiozitate și din dorința de a învăța. Istoria acestui adolescent este un exemplu că și băieții pot fi apărători ai drepturilor femeilor. Experiența lui ne arată că feminismul nu este o luptă între femei și bărbați, ci o **mișcare pentru a asigura egalitate și respect** pentru toți oamenii.

CADOGRAMĂ

APĂRĂM DREPTURILE PRIN STORYTELLING

Noi, grupul **CADO prin storytelling**, nu doar că am elaborat această broșură, dar am avut și alte activități. Ne-am unit pentru a împărtăși experiențele noastre cu alți copii și pentru a-i informa despre ce înseamnă să fii un apărător sau o apărătoare a drepturilor omului. Astfel, am participat la mai multe ateliere, unde am creat **4 videouri** care explică ce este un CADO, ce face, cu ce provocări se confruntă și cum pot adulții să îi sprijine și să îi împuternicească.

Pentru a realiza aceste videoclipuri, am învățat să folosim metode de **storytelling prin fotografii, video și scris**. Am învățat cum să creăm scenarii, care transmit un mesaj clar, cum să folosim echipamentele, cum să montăm și să edităm videouri. În acest proces, am înțeles mai bine ce acțiuni face un CADO și de ce este important ca fiecare copil apărător al drepturilor omului să fie **recunoscut, protejat și împuternicit.** Pentru noi, este esențial să transmitem mesajul că oricine poate fi CADO, iar adulții din jurul copiilor au un rol important în susținerea lor.

CADOGRAMĂ

în grup

în comunitatea locală și raională

Consultarea opiniei

Dezvoltare personală
Participarea copiilor

Sunt foarte multe experiențe, însă noi am reușit să dezvoltăm doar 10 istorii. Aici găsești și alte experiențe ale copiilor apărători ai drepturilor omului, iar lista poate continua.

O adolescentă a organizat, în biblioteca din comunitatea sa, un club de discuții pentru a informa și sensibiliza cu privire la consecințele discriminării;

Un grup de copii au monitorizat cum se respectă dreptul la igienă și sanitație în școală și au publicat online campania **„Salutări din școala mea”;**

O fată a organizat o expoziție de fotografie cu scopul de a sensibiliza societatea cu privire la provocările persoanelor cu Glaucom (problemă de vedere) și incluziunea școlară a copiilor cu deficiențe de vedere;

Un băiat a organizat un protest pașnic pentru a informa și sensibiliza cetățenii asupra schimbărilor climatice;

Un grup de copii a elaborat o campanie de informare privind drepturile copilului, care sunt cel mai des încălcate în școală;

Un grup de copii a scris un raport despre cum sunt respectate drepturile CADO către Raportoarea Specială privind Apărătorii Drepturilor Omului;

Membrii unui Consiliu Raional al Elevilor au cercetat care este volumul temelor pentru acasă;

Consiliul Național al Elevilor din învățământul profesional tehnic a realizat o cercetare despre cum se respectă dreptul la educație pe parcursul pandemiei.

O fată a participat la un marș privind îmbunătățirea condițiilor de igienă și sanitație în școli;

Un grup de copii a creat o campanie online de informare despre drepturilor copiilor, descrise în Convenția ONU privind Drepturile Copilului;

Dacă ai avea ocazia să împărtășești experiența/povestea ta cu alți copii sau adulți, ce ai vrea să le spui despre drepturile tale sau ale altor persoane?

Scrie în spațiul de mai jos.

JURNAL

Date de contact

la care poți apela când drepturile tale sau ale altora sunt încălcate

Telefonul de urgență **112**

Putem apela atunci când avem nevoie de ajutor imediat și rapid. Când nu ne simțim în siguranță, acest serviciu ne poate oferi protecția necesară în cel mai scurt timp.

Telefonul copilului **116 111**

Este gratuit să apelăm la Telefonul Copilului. Persoanele care răspund la telefon sunt gata să ne ofere consiliere confidențială, să ne asculte fără a ne judeca și să ne ofere sfaturi despre cum să acționăm. De asemenea, ei oferă sprijin imediat în cazurile de abuz.

Avocatul poporului **060 002 657**

Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului este o instituție de stat care apără drepturile copiior și investighează cazurile în care au loc încălcări. Putem apela la ei pentru sprijin gratuit.

Chatul 12 Plus **www.12plus.md**

12 Plus este un chat online unde putem să discutăm anonim cu un psiholog real, care de dimineață până seara este gata să ne ofere sfaturi și suport. Discuția este sigură și complet gratuită.

Sigur Online **www.siguronline.md**

Este o platformă unde putem să raportăm orice caz de încălcare a drepturilor copilului în spațiul online. Ei ne pot oferi suport juridic gratuit prin discuții cu persoanele care sunt gata să ne ajute.

La Strada **www.lastrada.md**

Adresându-ne la La Strada, putem discuta cu un psiholog care ne poate oferi sfaturi, când crezi că se întâmplă o încălcare a drepturilor. De asemenea, putem să primim ajutor de la persoanele care cunosc bine legea.